

ความเป็นสากลของการศึกษาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ ในประเทศไทย*

ชุตินา สัจจามันท์¹

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสังเคราะห์กรอบแนวคิดความเป็นสากล สภาพการพัฒนา ความเป็นสากล และแนวปฏิบัติที่ดีในการพัฒนาความเป็นสากล และพัฒนายุทธศาสตร์การพัฒนาความเป็นสากลของสถาบันการศึกษาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ในประเทศไทย การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงพัฒนา ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสาน ทั้งการวิจัยเอกสาร การวิจัยเชิงคุณภาพและการวิจัยเชิงปริมาณ ผู้ให้ข้อมูลหลัก เลือกแบบเจาะจง ตามเกณฑ์ที่กำหนดประกอบด้วย ผู้ทรงคุณวุฒิผู้มีความรู้ ผลงานและประสบการณ์เกี่ยวข้องกับความเป็นสากลของการจัดการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ ชาวไทยจำนวน 12 คน และชาวต่างประเทศจำนวน 6 คน คณบดี/หัวหน้าโปรแกรม/ภาควิชา/สถาบันการศึกษาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ในประเทศไทยที่เปิดสอนระดับบัณฑิตศึกษา จำนวน 9 คน กลุ่มผู้บริหาร อาจารย์ นักวิชาการ นักวิชาชีพ ผู้เกี่ยวข้องและมีส่วนได้ส่วนเสีย จำนวน 34 คน เครื่องมือการวิจัย ประกอบด้วย แบบบันทึกข้อมูล แบบสัมภาษณ์ แบบสนทนากลุ่มและแบบสอบถาม การวิเคราะห์ข้อมูล ข้อมูลเชิงคุณภาพ ใช้การวิเคราะห์และสังเคราะห์ เนื้อหา และสรุปความ ข้อมูลเชิงปริมาณ หาความถี่ ร้อยละและค่าดัชนีความสอดคล้อง

ผลการวิจัยพบว่า 1) ความเป็นสากลยังเป็นคำที่มีการอธิบายและตีความในบริบทและมุมมองแตกต่างกัน กรอบแนวคิดความเป็นสากลวิเคราะห์ในมิติของกิจกรรม กระบวนการ วัฒนธรรม และ สมรรถนะหรือผลลัพธ์ เพื่อพัฒนาคุณภาพมาตรฐานและสร้างความเป็นเลิศของสถาบัน 2) สภาพการพัฒนาความเป็นสากลพบว่าทุกสถาบันที่เปิดสอนระดับบัณฑิตศึกษามีการดำเนินการในด้านการบริหารจัดการและการจัดการศึกษา และมหาวิทยาลัยที่เปิดสอนระดับปริญญาเอก ได้แก่ มหาวิทยาลัยขอนแก่น และมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช รวมทั้งมหาวิทยาลัยมหาสารคาม ซึ่งมีแผนเปิดสอนอยู่ในสามสถาบันนำ 3) แนวปฏิบัติที่ดีจากกรณีศึกษาการพัฒนาความเป็นสากลในภูมิภาคที่แตกต่างกัน

* งานวิจัยเรื่อง “ความเป็นสากลของการศึกษาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ในประเทศไทย”
ทุนอุดหนุนการวิจัยงบประมาณแผ่นดินประจำปี 2558 มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

¹ อ.บ.(บรรณารักษศาสตร์) จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,พ.ม.,อ.ม.(บรรณารักษศาสตร์) จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,
M.L.S. (Information Science) University of the Philippines, EdD. . Charles Sturt University, Australia
ศาสตราจารย์ และประธานคณะกรรมการบริหารหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต แขนงวิชาสารสนเทศศาสตร์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

แสดงให้เห็นการพัฒนาความเป็นสากลโดยการกำหนดยุทธศาสตร์การจัดการศึกษา การเปิดสอนหลักสูตรนานาชาติ การจัดประชุมนานาชาติ การบูรณาการในการเรียนการสอนและการวิจัย การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ขยายพรมแดนความเป็นสากล และการทำงานแบบหุ้นส่วนเชิงกลยุทธ์ และ 4) ยุทธศาสตร์การพัฒนาความเป็นสากล ครอบคลุมยุทธศาสตร์หลัก ประกอบด้วย เครือข่ายและหุ้นส่วนเชิงกลยุทธ์ การย้ายถิ่นและแลกเปลี่ยน การซึมซับและความยืดหยุ่น และยุทธศาสตร์ระดับสถาบัน จำแนกเป็นสี่ด้าน ได้แก่ ด้านการบริหารจัดการ ด้านการจัดการศึกษา ด้านการวิจัย และด้านการบริการทางวิชาการ โดยแต่ละด้านมีรายการยุทธศาสตร์ภายในกรอบแนวคิด “สร้างอัตลักษณ์” และบริบทของสถาบัน

คำสำคัญ: ความเป็นสากล การศึกษาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์

Internationalization of Library and Information Science Education in Thailand*

Chutima Sacchanand¹

Abstract

This study aimed at synthesizing the concept of the internationalization; studying the status of the internationalization of LIS schools in Thailand, and the best practices of the internationalization, and 4) developing strategies for the internationalization of LIS schools in Thailand. This research and development used mixed methods, both quantitative and qualitative research. The purposive sample group consisted of documents, twelve Thai and six foreign key informants who have knowledge and experience related to LIS internationalization, deans /head departments/ programs of nine LIS schools and thirty four LIS academicians and professionals. The research instruments comprised documentary analysis form, interview/focus group interview forms and questionnaire. Data analyses were both content analysis for qualitative data and frequency, percentage and IOC for quantitative data.

Research findings showed that: 1) the word internationalization has varied in the explanation and interpretation in different perspectives and context, and can be grouped in terms of activities, processes, culture and competencies of results, to develop quality, standards and excellence of the institutions; 2) all LIS graduate schools in Thailand implement internationalization in educational management and provision, it was also found that Khonkaen University and Sukhothai Thammathirat Open University which offer Ph.D programs as well as Mahasarakarm University which plans to do

**Internationalization of Library and Information Science Education in Thailand*, Research Supported by the Public Funds of the National Research Commission of Thailand, Sukhothai Thammathirat Open University

¹B.A. (Library Science), Dip. In Teaching, M.A. (Library Science) Chulalongkorn University, M.L.S. (Information Science) University of the Philippines, EdD. Charles Sturt University, Australia , Professor and Chair, Ph.D. Program in Information Science, School of Liberal Arts, Sukhothai Thammathirat Open University

are the three leading institutions which implement internationalization in all areas; 3) the five different case studies in various continents showed the internationalization of LIS schools /programs in developing strategies, the international curriculum, organizing the international conferences, the integration in the teaching and learning and the research, the ICT-based model of internationalization, and the strategic partnership model; and 4) internationalization strategies of LIS schools /programs in Thailand include four main components: network and strategic partnership, mobility and exchange, infusion, and flexibility. At the institutional level, four specific areas: management, educational provision, research, and academic services with sub-strategies have been identified, on which each LIS institution can focus according to its identity and context.

Keywords: Internationalization; Library and Information Science Education

ความสำคัญและที่มาของปัญหาการวิจัย

ความเป็นสากลของการศึกษาและสถาบันอุดมศึกษาเป็นประเด็นที่ได้รับความสำคัญอย่างกว้างขวางในวงการศึกษานานาชาติและประเทศไทย เพื่อเพิ่มขีดความสามารถและศักยภาพของสถาบัน การพัฒนาคุณภาพและสร้างความเป็นเลิศในการดำเนินพันธกิจของสถาบันทั้งด้านการจัดการศึกษา การวิจัยและการบริการทางวิชาการ ทั้งในด้านปัจจัยนำเข้า โดยเฉพาะ อาจารย์ หลักสูตร สิ่งแวดล้อมทางการศึกษาและผลลัพธ์ที่สำคัญคือนักศึกษาและบัณฑิตที่มีคุณภาพ มีสมรรถนะระดับสากล ตอบสนองความต้องการของตลาดงานที่มีได้จำกัดอยู่ภายในประเทศ แต่เป็นการย้ายถิ่นสู่ตลาดงานของโลก และตอบรับการเปลี่ยนแปลงทั้งทางด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และโลกาภิวัตน์อันเนื่องมาจากความก้าวหน้าและพลังขับเคลื่อนของเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร และการสร้างความได้เปรียบในการแข่งขัน โดยใช้การศึกษาเป็นกลไกสร้างความเปลี่ยนแปลง การแบ่งปัน ช่วยเหลือ ร่วมมือกัน การเรียนรู้ร่วมกัน การแลกเปลี่ยนประสบการณ์ข้ามวัฒนธรรม การพัฒนาการศึกษาและสถาบันอุดมศึกษาสู่ความเป็นสากลจึงมีความสำคัญ และจำเป็นต้องได้รับความตระหนักว่าเป็นพันธกิจสำคัญของสถาบันอุดมศึกษา (Abudullahi, Kajberg & Virkus, 2007)

การพัฒนาความเป็นสากลของการศึกษาเกี่ยวข้องกับการปฏิรูปการศึกษาและความร่วมมือ ดังกรณีของกระบวนการโบโลญญา (Bologna Process) ซึ่งเป็นไปตามปฏิญญาโบโลญญา (Bologna Declaration) เป็นข้อตกลงระหว่างรัฐมนตรีกระทรวงศึกษาธิการที่รับผิดชอบการศึกษาระดับอุดมศึกษาของทวีปยุโรป ทำให้เกิดการปรับระบบการศึกษาระดับอุดมศึกษาและการปฏิรูปการศึกษาอุดมศึกษาของทวีปยุโรปครั้งใหญ่ การสร้างมาตรฐานการศึกษา การประกันคุณภาพการศึกษา การสร้างระบบการโอนหน่วยกิตแบบยุโรป (European Credit Transfer System - ECTS) และการรับรองวุฒิการศึกษาระหว่างประเทศ ทำให้การเทียบโอนวุฒิและหน่วยกิตทำได้ง่ายขึ้น ความคล่องตัวในการย้ายสถานศึกษาของนักศึกษาและการแลกเปลี่ยนบุคลากรทางการศึกษา รวมทั้งพัฒนาระบบอุดมศึกษาของประเทศต่างๆในทวีปยุโรปให้สามารถแข่งขันกับประเทศอื่นได้ เป้าหมายสำคัญประการหนึ่งของกระบวนการโบโลญญา คือ การส่งเสริมความร่วมมือระหว่างประเทศในยุโรปและพัฒนามหาวิทยาลัยสู่ระดับสากล (ศูนย์ Europe Watch, 2555) ความเป็นสากลเป็นมิติสำคัญของการศึกษาระดับอุดมศึกษาในนานาประเทศและได้รับความสนใจเพิ่มมากขึ้นอย่างรวดเร็วในช่วงสองทศวรรษที่ผ่านมา ในรูปแบบความร่วมมือทางวิชาการ และเป็นยุทธศาสตร์ที่สำคัญในการพัฒนาการศึกษาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ระดับอุดมศึกษา ซึ่งประเทศต่างๆ ในทวีปยุโรป สหรัฐอเมริกาและแคนาดาได้เริ่มต้นมาเป็นเวลานาน (Abdullahi & Kajberg, 2004; Kajberg, 2002; Kajberg, 2003; Tammaro, 2001; Virkus, 2007; Virkus & Tammaro, 2005)

ประเทศไทยทุกภาคส่วนของสังคมโดยเฉพาะสถาบันอุดมศึกษาต่างเตรียมความพร้อมเพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน รวมทั้งการพัฒนาสู่ความเป็นสากล และโดยที่การศึกษาและวิชาชีพบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์เป็นกลไกสำคัญของการขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงของสังคมยุคดิจิทัล รวมทั้งการปรับกระบวนการทัศน์ในวิชาชีพทำให้ความเป็นสากลของการศึกษาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์มีความสำคัญและเป็นความจำเป็นเพิ่มขึ้น ดังนั้นการวิจัยความเป็นสากลของการศึกษาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ในประเทศไทยซึ่งยังไม่มีผลการดำเนินการมาก่อนจึงมีความจำเป็นยิ่ง เพื่อสร้างความตระหนักให้ผู้กำหนดนโยบาย วางแผนและพัฒนา และผู้เกี่ยวข้องเพื่อพัฒนาศักยภาพ ความพร้อมและความแข็งแกร่ง ของการจัดการศึกษาและ

สถาบันการศึกษาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ในประเทศไทยให้ได้มาตรฐานและคุณภาพ อันจะนำไปสู่ความสามารถในการแข่งขันของประเทศ การขยายบทบาทของการศึกษาและวิชาชีพนี้และการพัฒนาความร่วมมือกับประเทศในกลุ่มประชาคมอาเซียนและในระดับสากล

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อสังเคราะห์กรอบแนวคิดความเป็นสากลของการศึกษาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์
2. เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินงานการพัฒนาความเป็นสากลของสถาบันการศึกษาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ในประเทศไทย
3. เพื่อศึกษาแนวปฏิบัติที่ดีในการพัฒนาความเป็นสากลของสถาบันการศึกษาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ในต่างประเทศ
4. เพื่อพัฒนายุทธศาสตร์การพัฒนาความเป็นสากลของสถาบันการศึกษาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ในประเทศไทย

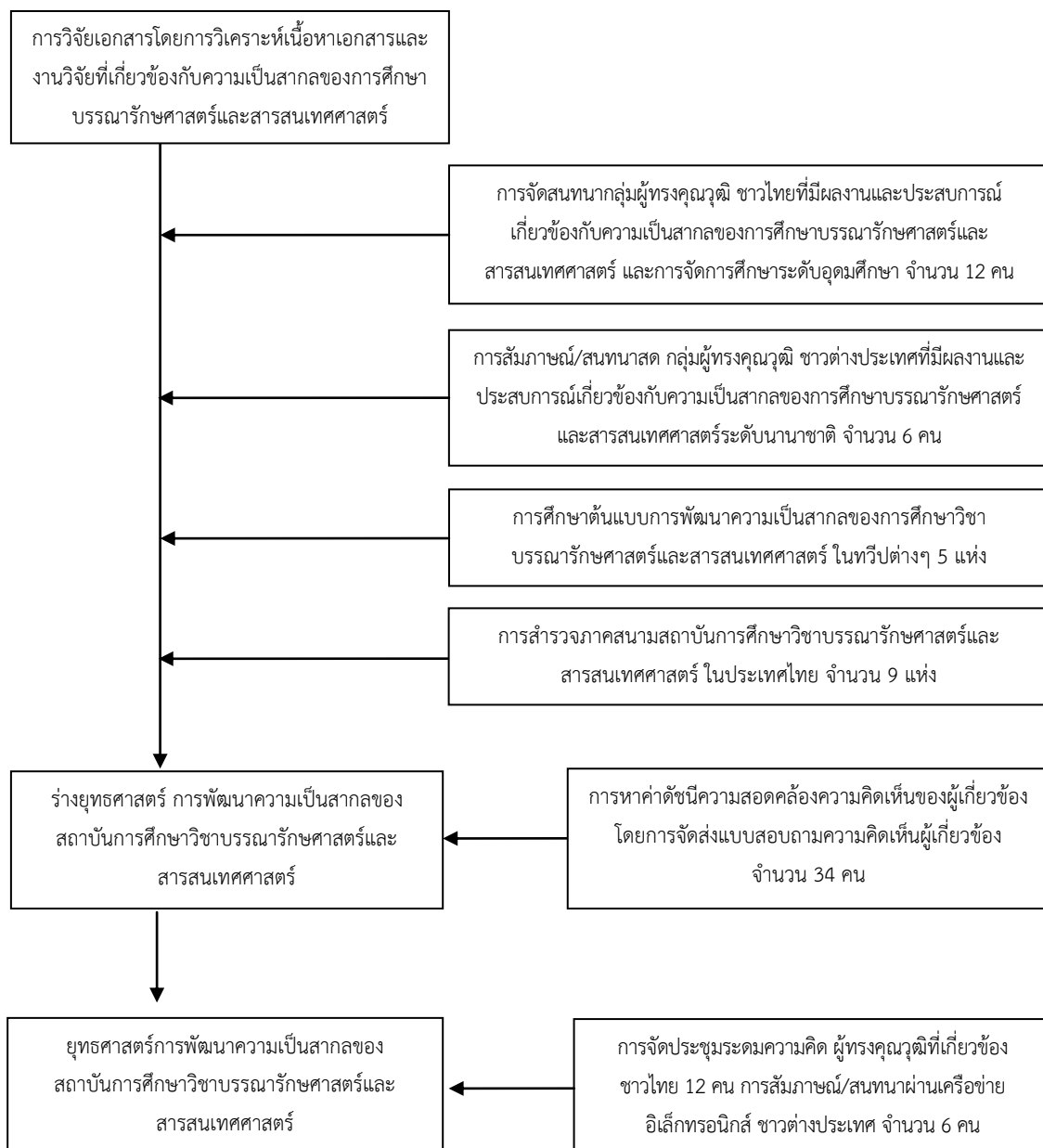
ประโยชน์ที่ได้รับ

งานวิจัยนี้ทำให้ต้องรู้เกี่ยวกับความเป็นสากล สถานภาพการพัฒนาความเป็นสากล แนวปฏิบัติที่ดีและยุทธศาสตร์ในการพัฒนาความเป็นสากลของการศึกษา และสถาบันการศึกษาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ซึ่งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำไปใช้กำหนดนโยบาย แผนงาน และการปฏิบัติที่เกี่ยวข้อง การกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาความเป็นสากลในด้านการบริหารจัดการ การจัดการศึกษา การวิจัย การบริการทางวิชาการ ตลอดจนการประกันคุณภาพการจัดการศึกษา การพัฒนาความร่วมมือและบทบาทของสถาบัน เพื่อสร้างศักยภาพและความเข้มแข็งของสถาบัน การสร้างความร่วมมือและเครือข่ายสถาบันการศึกษาและนักวิชาการในประเทศไทยและในภูมิภาค และการเตรียมความพร้อมสู่ความเป็นสากล

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงพัฒนา ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสาน ใช้ทั้งการวิจัยเอกสาร การวิจัยเชิงปริมาณ และการวิจัยเชิงคุณภาพ ประกอบด้วยการวิเคราะห์เนื้อหาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความเป็นสากลเป็นพื้นฐานในการศึกษาแนวคิดความเป็นสากลของการศึกษาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์และการศึกษาแนวปฏิบัติที่ดี การสำรวจภาคสนาม การส่งแบบสอบถามสำรวจความคิดเห็น การสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่มประชากรครอบคลุมสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาในประเทศไทยทุกแห่งทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาคที่เปิดสอนวิชาบรรณารักษศาสตร์และ/หรือสารนิเทศศาสตร์/สารนิเทศศาสตร์ ระดับบัณฑิตศึกษาในปีการศึกษา 2557 จำนวน 9 แห่ง ได้แก่ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น มหาวิทยาลัยบูรพา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มหาวิทยาลัยรามคำแหง มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ และมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราช ผู้ให้ข้อมูลหลักเลือกแบบเจาะจง ตามเกณฑ์ที่กำหนดประกอบด้วย ผู้ทรงคุณวุฒิผู้มีความรู้ ผลงานและประสบการณ์เกี่ยวข้องกับความเป็นสากลของการจัดการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชา

บรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ ชาวไทย จำนวน 12 ราย ชาวต่างประเทศจำนวน 6 ราย หัวหน้าภาควิชา/โปรแกรมวิชา จำนวน 9 แห่ง ผู้บริหาร อาจารย์ นักวิชาการ นักวิชาชีพ กลุ่มผู้เกี่ยวข้องและมีส่วนได้ส่วนเสีย จำนวน 34 คน เครื่องมือการวิจัย ประกอบด้วย แบบบันทึกข้อมูล แบบสัมภาษณ์/สนทนากลุ่ม และแบบสอบถาม การวิเคราะห์ข้อมูล ข้อมูลเชิงคุณภาพ ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา สรุปและพรรณนาความ ข้อมูลเชิงปริมาณ หาค่าเฉลี่ย และ ค่าดัชนีความสอดคล้อง นำเสนอในรูปตารางประกอบคำบรรยาย

ภาพที่ 1 แผนภูมิกระบวนการวิจัย

สรุปผลการวิจัย

สรุปผลการวิจัยนำเสนอผลในภาพรวมจากการวิเคราะห์ข้อมูลทั้งเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณแล้วนำมาสังเคราะห์เป็นเนื้อหาเชิงพรรณนาเพื่อตอบวัตถุประสงค์การวิจัยดังนี้

1. **กรอบแนวคิดความเป็นสากล** ผลการสังเคราะห์เนื้อหาพบว่า ความเป็นสากลหรือความเป็นนานาชาติ ยังเป็นคำที่มีความเข้าใจแตกต่างกันไปตามศาสตร์ บริบทและมุมมอง ทั้งในภาพกว้างและเฉพาะเจาะจง สรุปกรอบแนวคิดความเป็นสากลในสี่มิติ คือ กิจกรรม กระบวนการ วัฒนธรรม และ ผลลัพธ์ ความเป็นสากลมีความสำคัญต่อการศึกษาระดับอุดมศึกษาและได้รับความสนใจเพิ่มมากขึ้นอย่างรวดเร็วในช่วงสองทศวรรษที่ผ่านมา ความเป็นสากลเป็นยุทธศาสตร์ที่สำคัญในการพัฒนาการศึกษาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ระดับอุดมศึกษา เป็นกระบวนการการเปลี่ยนแปลงสู่มาตรฐานและคุณภาพ การบูรณาการในกระบวนการบริหารจัดการ การจัดการศึกษา การวิจัยและการบริการวิชาการตามพันธกิจของสถาบัน อันจักนำไปสู่สมรรถนะสากลของอาจารย์ นักศึกษาและบัณฑิตที่พึงประสงค์

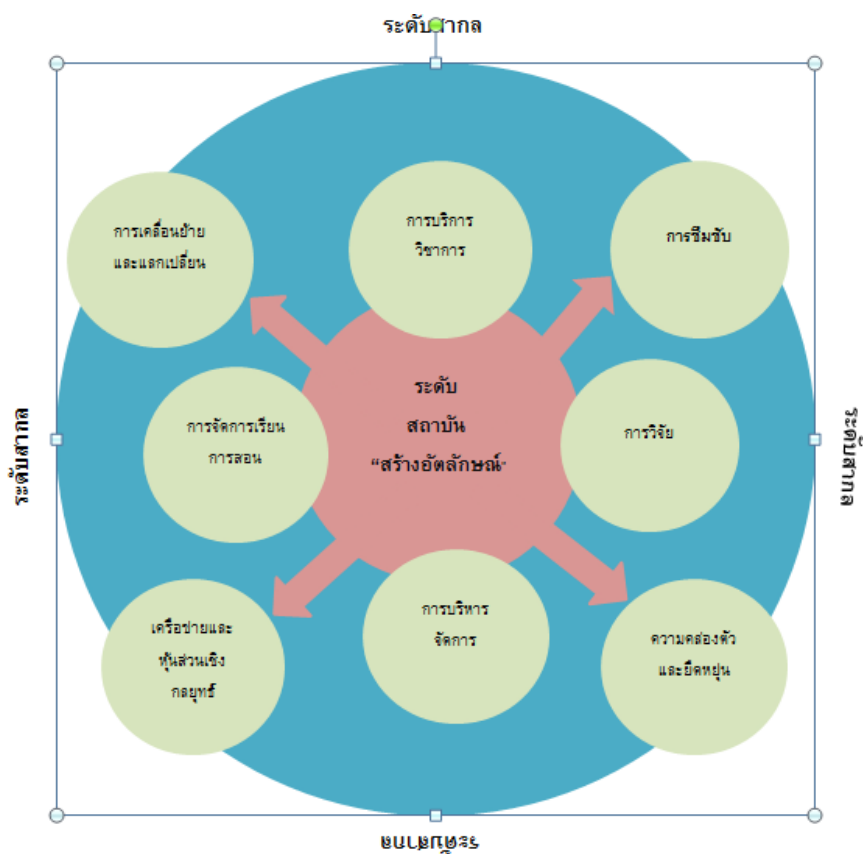
2. **สภาพการดำเนินงานการพัฒนาความเป็นสากลของสถาบันการศึกษาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ในประเทศไทยเปิดสอนระดับบัณฑิตศึกษา** พบว่าทุกแห่ง มีการพัฒนาความเป็นสากลในด้านการบริหารจัดการและด้านการจัดการศึกษา สถาบันที่มีการดำเนินงานการพัฒนาความเป็นสากลครบทุกด้าน ทั้งด้านการบริหารจัดการ การจัดการศึกษา การวิจัย และการบริการวิชาการแก่สังคม ได้แก่ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น มหาวิทยาลัยมหาสารคาม และมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราชและสถาบันที่เปิดสอนระดับปริญญาเอก ได้แก่ มหาวิทยาลัยขอนแก่น และมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช รวมทั้งมหาวิทยาลัยมหาสารคาม ที่มีแผนเปิดสอนระดับปริญญาเอกอยู่ในสามสถาบันกลุ่มนำที่มีจำนวนรายการดำเนินการพัฒนาความเป็นสากลมากกว่าสถาบันที่เปิดสอนเฉพาะระดับปริญญาโท

เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน **ด้านการบริหารจัดการ** พบว่ามหาวิทยาลัยขอนแก่น และมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช มีรายการดำเนินงานการพัฒนาความเป็นสากลในด้านการบริหารจัดการสูงสุดเท่ากันสองสถาบัน (จำนวน 14 รายการ จาก 16 รายการ) **ด้านการจัดการศึกษา** พบว่ามหาวิทยาลัยมหาสารคาม มีรายการดำเนินการพัฒนาความเป็นสากลในด้านการจัดการศึกษาสูงสุด (จำนวน 27 รายการ จาก 37 รายการ) รองลงมา ได้แก่ มหาวิทยาลัยขอนแก่นและมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช (จำนวน 22 รายการและ 20 รายการจาก 37 รายการตามลำดับ) **ด้านการวิจัย** พบว่า จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยและมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช มีรายการดำเนินการพัฒนาความเป็นสากลในด้านการวิจัยครบทั้ง 4 รายการ รองลงมา ได้แก่ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์มีรายการดำเนินงาน 3 รายการ **ด้านการบริการทางวิชาการ** พบว่ามหาวิทยาลัยขอนแก่น มหาวิทยาลัยมหาสารคาม และมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราชมีรายการดำเนินงานพัฒนาความเป็นสากลในด้านการบริการทางวิชาการครบทั้ง 5 รายการ

3. **แนวปฏิบัติที่ดีในการพัฒนาความเป็นสากลของสถาบันการศึกษาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์** จากกรณีศึกษาการกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาสู่ความเป็นสากล ของราชวิทยาลัยบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ ประเทศเดนมาร์ก (Royal School of Library and Information Science, 2012) กรณีศึกษาความเป็นสากลของการศึกษาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ในยุโรปและ

อเมริกาเหนือโดยพัฒนาหลักสูตรนานาชาติ การจัดประชุมนานาชาติ การบูรณาการในการเรียนการสอน (Abdullahi; Kajberg & Virkus, 2007) กรณีศึกษาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารพัฒนาสู่ความเป็นสากล ของอินเดีย (Bhattacharyya, 2014) กรณีศึกษาภาคีความร่วมมือในการเปิดสอนหลักสูตรบรรณารักษศาสตร์ ดิจิทัล (Digital Librarianship) ของบังคลาเทศ (Shuva, 2010) และกรณีศึกษาการทำงานเป็นหุ้นส่วนความร่วมมือ กันระหว่างภาควิชาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์กับหอสมุดของมหาวิทยาลัย และมีพันธมิตรเชิงกลยุทธ์ กับภาคธุรกิจอุตสาหกรรมของมหาวิทยาลัยนานาชาติอิสลามมาเลเซีย (International Islamic University Malaysia) (Mansor & Ismail, 2009) แสดงให้เห็นแนวคิดและความจำเป็นของความเป็นสากลและการพัฒนาความเป็นสากลของการศึกษาและสถาบันการศึกษาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์แนวปฏิบัติที่ดีในการ พัฒนาความเป็นสากลสามารถดำเนินการได้หลายแนวทาง โดยครอบคลุมด้านการบริหารจัดการ โดยเฉพาะการ กำหนดวิสัยทัศน์ ยุทธศาสตร์ การทำงานแบบหุ้นส่วนเชิงกลยุทธ์ การทำงานร่วมกัน ความร่วมมือ ร่วมใจ มีเครือข่าย ภาควิชาความร่วมมือระดับชาติและระดับสากล การสนับสนุนจากภาครัฐและองค์กรทางวิชาชีพ ด้านการจัดการศึกษา โดยเน้นหลักสูตร ความเป็นสากลของหลักสูตร การบูรณาการในการเรียนและการสอน อาจารย์และนักศึกษา โดยเฉพาะการเคลื่อนย้ายและแลกเปลี่ยน การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารขยายพรมแดนการพัฒนาสู่ ความเป็นสากล

4. ยุทธศาสตร์การพัฒนาความเป็นสากลของสถาบันการศึกษาวิชาบรรณารักษศาสตร์และ สารสนเทศศาสตร์ในประเทศไทย ประกอบด้วยยุทธศาสตร์หลักและยุทธศาสตร์ระดับสถาบัน ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 ยุทธศาสตร์การพัฒนามาตรฐานของการศึกษาและสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาและสาขาสารสนเทศศาสตร์ในประเทศไทย

คำอธิบาย

A ยุทธศาสตร์หลัก มีองค์ประกอบหลักสี่องค์ประกอบ ดังนี้

- 1) เครือข่ายและหุ้นส่วนเชิงกลยุทธ์ (networking and strategic partnership)
- 2) การย้ายถิ่นและแลกเปลี่ยน (mobility and exchange) เช่น อาจารย์ นักศึกษา เป็นต้น
- 3) การซึมซับ (infusion) เช่น การสร้างความตระหนักในการพัฒนาสู่สากล การพัฒนาความคิด การสร้างความเข้มแข็งและการทำงานได้มาตรฐานและคุณภาพระดับสากล
- 4) ความคล่องตัวและยืดหยุ่น (flexibility) เน้นการกำหนดวิสัยทัศน์ นโยบาย การบริหารจัดการงบประมาณและอื่นๆ

B ยุทธศาสตร์ระดับสถาบัน ครอบคลุมยุทธศาสตร์ความเป็นสากลสี่ด้าน ได้แก่

- 1) ด้านการบริหารจัดการ
- 2) ด้านการจัดการศึกษา

3) ด้านการวิจัย

4) ด้านการบริการทางวิชาการ

โดยแต่ละด้านมียุทธศาสตร์ย่อยที่แต่ละสถาบันสามารถสร้างจุดเน้นตาม “อัตลักษณ์” หรือบริบทของสถาบัน ดังนี้

A ยุทธศาสตร์หลัก	
1	เครือข่ายและหุ้นส่วนเชิงกลยุทธ์ระหว่างบุคคลและสถาบัน ในด้านการศึกษา วิจัย การบริการสังคม
2	การย้ายถิ่นและแลกเปลี่ยน อาจารย์ นักศึกษา นักวิจัย อาจารย์อาคันตุกะ การจ้างงาน รวมทั้งการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ
3	การซึมซับ (infusion) การสร้างความตระหนักในมาตรฐานและคุณภาพระดับสากล
4	ความคล่องตัวและยืดหยุ่น (flexibility) โดยเน้นการกำหนดวิสัยทัศน์ นโยบาย การบริหารจัดการงบประมาณและอื่นๆ
B ยุทธศาสตร์ระดับสถาบัน	
1	ด้านการบริหารจัดการ
	1.1 มีพันธกิจ/ วิสัยทัศน์ / นโยบาย/แผนยุทธศาสตร์ระดับมหาวิทยาลัยเกี่ยวข้องกับความเป็นสากล/ ความเป็นนานาชาติ/ต่างประเทศ
	1.2 มีพันธกิจ/ วิสัยทัศน์ / นโยบาย/แผนยุทธศาสตร์ระดับคณะเกี่ยวข้องกับความเป็นสากล/ ความเป็นนานาชาติ/ต่างประเทศ
	1.3 มีพันธกิจ/ วิสัยทัศน์/แผนยุทธศาสตร์/โครงการ/กิจกรรมระดับภาควิชา/โปรแกรมวิชาเกี่ยวข้องกับ ความเป็นสากล/ความเป็นนานาชาติ/ต่างประเทศ
	1.4 มีความร่วมมืออย่างเป็นทางการ/บันทึกความร่วมมือ (MOU) ในระดับมหาวิทยาลัยกับสถาบันการศึกษา ที่เปิดสอนวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์
	1.5 มีความร่วมมืออย่างเป็นทางการ/บันทึกความร่วมมือ (MOU) ในระดับคณะกับสถาบันการศึกษา ที่เปิดสอนวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์
	1.6 มีโครงการ/กิจกรรมความร่วมมืออย่างเป็นทางการ ในระดับภาควิชา/โปรแกรมวิชา/กับสถาบันการศึกษา ที่เปิดสอนวิชาสารสนเทศศาสตร์
	1.7 มีนโยบายและแผนการพัฒนาอาจารย์ให้มีความรู้ ประสพการณ์และสมรรถนะสากล
	1.8 มีงบประมาณจัดสรรอย่างต่อเนื่องสำหรับกิจกรรมการพัฒนาสู่สากล
	1.9 สถานที่ สิ่งแวดล้อมและบรรยากาศของสถาบันเอื้อต่อการพัฒนาสู่สากล
	1.10 สถาบันมีโครงสร้างพื้นฐานด้านเทคโนโลยีสารสนเทศที่เอื้อต่อการดำเนินกิจกรรมความเป็นสากล
	1.11 มีเครื่องมือ วัสดุอุปกรณ์ ทันสมัยเพียงพอต่อการสนับสนุนการดำเนินกิจกรรมความเป็นสากล
	1.12 มีคอลเลกชันและบริการออนไลน์ของห้องสมุดสนับสนุนการเรียนการสอน
	1.13 มีการสื่อสารออนไลน์กับผู้เกี่ยวข้องเป็นภาษาต่างประเทศ

B ยุทธศาสตร์ระดับสถาบัน

1.14	มีเว็บไซต์ที่นำเสนอหลักสูตร/โปรแกรมวิชาเป็นภาษาอังกฤษ
1.15	มีการดำเนินการตามมาตรฐานและการประกันคุณภาพโดยอิงเกณฑ์สากล
1.16	เป็นสมาชิกองค์การ/สมาคมวิชาการและวิชาชีพสารสนเทศศาสตร์ระดับสากล

2. ด้านการจัดการศึกษา

2.1	หลักสูตร
2.1.1	มีผู้เชี่ยวชาญจากต่างประเทศร่วมในการพัฒนา/ปรับปรุงหลักสูตร
2.1.2	เปิดสอนหลักสูตรนานาชาติ
2.1.3	เนื้อหาเน้นนานาชาติศึกษา/ ภูมิภาคศึกษา
2.1.4	เนื้อหาสาระของหลักสูตรเป็นสากล
2.1.5	รายวิชามีเนื้อหาเกี่ยวกับความเป็นสากลของการศึกษาและวิชาชีพ
2.1.6	มีการลงทะเบียนข้ามสถาบันกับต่างประเทศได้
2.1.7	กำหนดเทียบโอนหน่วยกิตกับสถาบันต่างประเทศได้
2.1.8	กำหนดคุณสมบัติของนักศึกษาในด้านสมรรถนะภาษาอังกฤษ/ภาษาต่างประเทศเป็นเงื่อนไขในหลักสูตร
2.1.9	มีรายวิชาภาษาต่างประเทศกำหนดให้ศึกษาในหลักสูตร
2.1.10	เปิดรับนักศึกษาทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ
2.1.11	เปิดสอนหลักสูตรในต่างประเทศหรือขยายโอกาสการศึกษาสำหรับผู้สนใจในต่างประเทศ
2.2	การจัดการเรียนการสอน
2.2.1	เปิดสอนหลักสูตรปริญญาร่วมกับสถาบันต่างประเทศ (joint degree program)
2.2.2	เปิดสอนหลักสูตรสองปริญญาร่วมกับสถาบันต่างประเทศ(double degree program)
2.2.3	จัดการเรียนการสอนทางไกล/การเรียนการสอนออนไลน์
2.2.4	กำหนดให้อ่าน/ใช้สื่อการศึกษาภาษาอังกฤษเป็นส่วนใหญ่
2.2.5	ผลิตสื่อการศึกษาเป็นภาษาต่างประเทศร่วมกับสถาบันต่างประเทศ
2.2.6	มีนโยบายเกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในต่างประเทศ
2.3	อาจารย์
2.3.1	ได้รับการศึกษาอบรมและมีประสบการณ์ต่างประเทศ
2.3.2	มีความสามารถในการใช้ภาษาต่างประเทศที่ใช้สอน
2.3.3	มีผลงานทางวิชาการเผยแพร่ระดับนานาชาติ
2.3.4	มีบทบาท/มีส่วนร่วมในกิจกรรมระดับสากล เช่น เป็นกรรมการองค์การ/สมาคมวิชาการวิชาชีพนานาชาติ รวมทั้งการได้รับการประกาศเกียรติคุณหรือชื่อเสียงในระดับสากล
2.3.5	มีอาจารย์แลกเปลี่ยนกับสถาบันในต่างประเทศ

B ยุทธศาสตร์ระดับสถาบัน	
2. ด้านการจัดการศึกษา	
	2.3.6 มีอาจารย์ต่างประเทศร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอน เช่น เป็นผู้สอน เป็นที่ปรึกษา/กรรมการสอบ/ผู้ทรงคุณวุฒิวิทยานิพนธ์/ดุษฎีนิพนธ์
	2.3.7 มีอาจารย์อาคันตุกะจากต่างประเทศ (guest professor / visiting professor)
	2.3.8 มีการจ้าง/ทุนสำหรับอาจารย์ต่างประเทศมาร่วมในกิจกรรมของหลักสูตร/สถาบัน
	2.3.9 มีทุนสำหรับอาจารย์ศึกษาต่อต่างประเทศ
	2.3.10 มีทุนสำหรับอาจารย์ไปประชุม สัมมนา เสนอผลงาน บรรยาย ในการประชุมนานาชาติ
	2.3.11 มีทุน/เงินรางวัลสำหรับการเผยแพร่บทความในวารสารระดับนานาชาติ
	2.3.12 มีทุนสำหรับอาจารย์ฝึกอบรมและดูงานต่างประเทศ
	2.4 นักศึกษา
	2.4.1 กำหนดให้นักศึกษาศึกษาดูงาน/ฝึกงานต่างประเทศ
	2.4.2 กำหนดให้นักศึกษาเผยแพร่ผลงานทางวิชาการในการประชุมนานาชาติหรือในวารสารระดับนานาชาติ
	2.4.3 มีการแลกเปลี่ยนนักศึกษานานาชาติกับสถาบันต่างประเทศ
	2.4.4 มีการศึกษา อบรม ดูงานในต่างประเทศเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
	2.4.5 มีทุนสำหรับนักศึกษาไปศึกษา อบรม ดูงานต่างประเทศในเรื่องเกี่ยวข้อง
	2.4.6 มีทุนสำหรับนักศึกษาต่างชาติมาศึกษาที่ประเทศไทย
3. ด้านการวิจัย	
	3.1 มีโครงการวิจัย/ผลงานวิจัย ของอาจารย์และ/หรือนักศึกษาทำร่วมกับอาจารย์และ/หรือนักศึกษาต่างประเทศ
	3.2 มีทุนสนับสนุนการวิจัยร่วมกับต่างประเทศ
	3.3 มีอาจารย์ได้รับทุนวิจัยจากแหล่งทุนต่างประเทศ
	3.4 มีทุนสนับสนุนนักวิจัยจากต่างประเทศ
4. ด้านการบริการทางวิชาการ	
	4.1 มีจัดกิจกรรมทางวิชาการร่วมกับสถาบันต่างประเทศเพื่อเป็นบริการทางวิชาการสังคม
	4.2 มีอาจารย์/ผู้ทรงคุณวุฒิต่างประเทศร่วมในกิจกรรมบริการทางวิชาการแก่สังคม
	4.3 มีอาจารย์ได้รับเชิญเป็นบรรณาธิการ/กองบรรณาธิการวารสารระดับนานาชาติ
	4.4 มีอาจารย์ได้รับเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ/peer reviewer ของวารสาร /สิ่งพิมพ์วิชาการ ระดับนานาชาติหรือของสถาบันในต่างประเทศ
	4.5 มีอาจารย์ได้รับเชิญเป็นที่ปรึกษา/กรรมการสอบ/ผู้ทรงคุณวุฒิวิทยานิพนธ์/ดุษฎีนิพนธ์ของต่างประเทศ

การอภิปรายผล

1. จากผลการวิจัยพบว่าสภาพการดำเนินงานการพัฒนาความเป็นสากลของสถาบันการศึกษาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ในประเทศไทย สามสถาบันที่เป็นกลุ่มนำ เรียงลำดับตัวอักษรชื่อมหาวิทยาลัย ได้แก่ มหาวิทยาลัยขอนแก่น มหาวิทยาลัยมหาสารคาม และมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช อาจวิเคราะห์ได้ว่า เนื่องจากมหาวิทยาลัยขอนแก่นและมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช เปิดสอนระดับดุขุภักดิ์บัณฑิตแล้ว และมหาวิทยาลัยมหาสารคามอยู่ในระหว่างการเตรียมการเปิดสอนระดับดุขุภักดิ์บัณฑิต การเปิดสอนในระดับการศึกษาสูงสุดทำให้สถาบันเหล่านี้ให้ความสำคัญและมีกิจกรรมการพัฒนาสู่สากลมากกว่าสถาบันอื่นๆ ที่ยังไม่ได้เปิดสอน อย่างไรก็ตามจากการสัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้องพบว่าสถาบันการศึกษาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ในประเทศไทยที่เปิดสอนระดับบัณฑิตศึกษาต่างตระหนักถึงความจำเป็นและอยู่ในระหว่างการพัฒนาความเป็นสากลในด้านต่างๆ

2. ยุทธศาสตร์การพัฒนาความเป็นสากลของสถาบันการศึกษาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ในประเทศไทยที่พัฒนาขึ้นมีลักษณะเด่นดังนี้

2.1 ยุทธศาสตร์นี้พัฒนาขึ้นอย่างเป็นระบบและมีกระบวนการหลายขั้นตอน จากผลการวิเคราะห์และสังเคราะห์เนื้อหาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความเป็นสากลโดยเน้นภาษาต่างประเทศ และผลการสัมภาษณ์/สนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ/ผู้เชี่ยวชาญที่เกี่ยวข้องทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ ผลการศึกษาสภาพการดำเนินงานการพัฒนาความเป็นสากลของสถาบัน การศึกษาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ในประเทศไทย ผลการกรณีศึกษาแนวปฏิบัติที่ดีของสถาบันการศึกษาในต่างประเทศในภูมิภาคต่างๆ และ นำมาจัดทำเป็นร่างยุทธศาสตร์นำเสนอผู้ทรงคุณวุฒิ นักวิชาการ นักวิชาชีพและผู้เกี่ยวข้อง และนำมาหาคำดัชนีความสอดคล้อง พบว่ามีแนวคิดและองค์ประกอบสอดคล้องกัน ยุทธศาสตร์ที่นำเสนอจึงเป็นยุทธศาสตร์ที่มีความเป็นสากล สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ทั้งทฤษฎีและปฏิบัติ มีการพัฒนาบนแนวคิดพื้นฐานของการนำไปใช้อย่างเหมาะสมกับอัตลักษณ์และบริบทของสถาบัน สอดคล้องกับแนวคิดที่พรทิพย์ กาญจนนิตย (2547) ผู้อำนวยการมูลนิธิการศึกษาไทย-อเมริกัน (ฟูลโบรท) ในขณะนั้นได้อภิปรายในการสัมมนา เรื่อง “Internationalization Process: Reviewing the Fundamentals” ว่า การพัฒนาความเป็นสากลยังคงต้องคำนึงถึง “นัย” และ ผลกระทบ” ที่เกิดจากโลกาภิวัตน์ การเปิดเสรีทางการค้า การลงทุนและการบริการ รวมทั้งความก้าวหน้าของเทคโนโลยี ซึ่งทำให้ประเทศต่าง ๆ ต้องพึ่งพากันในเชิงเศรษฐกิจมากขึ้น ในขณะเดียวกันก็มีการย้ายถิ่นบุคลากรในวงวิชาการและวิชาชีพมากยิ่งขึ้นด้วย สถาบันอุดมศึกษาจะต้องหา “จุดพอดี” ของการพัฒนาความเป็นสากล โดยให้มีความสมดุลระหว่างความต้องการของท้องถิ่นที่สถาบันอุดมศึกษาตั้งอยู่บวกกับความต้องการของประเทศในการพัฒนาความกินดีอยู่ดีของประชาชนกับทิศทางและแนวโน้มของโลกที่จำเป็นต้องให้มีบุคลากรที่มีความเป็นสากล เหนือสิ่งอื่นใด สถาบันอุดมศึกษาต้อง “รู้จักตน” ว่าศักยภาพของสถาบันอยู่ตรงไหนและต้องการจะไปถึงจุดใด ไม่ใช่เพียงวิ่งตามกระแสความเคลื่อนไหวของประเทศ ภูมิภาคและโลก โดยทอดทิ้งการพัฒนาความเข้มแข็งของฐานราก ในที่สุดจะทำให้ฐานที่มีอยู่ยวบยาบ และอ่อนแอ ซึ่งจะต้องอาศัยเวลาอีกนานกว่าจะฟื้นฟูและพัฒนาให้เท่าทันกับสถาบันที่รู้จักตนและปรับเปลี่ยนตนเองให้ทันสมัยตลอดเวลา

2.2 สารสำคัญของยุทธศาสตร์สอดคล้องกับแนวคิด หลักการและยุทธศาสตร์การพัฒนาความเป็นสากลจากการปริทัศน์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาสู่ความเป็นสากลของสถาบันอุดมศึกษาในประเทศ

ไทยของ สมคะเน คำจูน (2543) หิรัญ ประสารการ (2552) ชุดิมา สัจจามันท์ กาญจนนา ใจกว้างและสมสรวง พฤติกุล (2551) ชุดิมา สัจจามันท์, กาญจนนา ใจกว้าง และ น้ำทิพย์ วิภาวิน (2554) ตลอดจนนโยบายของรัฐ กรอบแผนอุดมศึกษาระยะยาว 15 ปี ฉบับที่ 2 (พ.ศ.2551–2565) (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2550) แผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษา ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555-2559) (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2556) แนวทางความตกลงร่วมมือทางวิชาการระหว่างสถาบันอุดมศึกษาไทยกับสถาบันอุดมศึกษาต่างประเทศ พ.ศ. 2550 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2550) และแนวปฏิบัติที่ดี (Best Practice) ในการพัฒนาความเป็นนานาชาติของสถาบันอุดมศึกษาในสังกัดและในกำกับของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, 2556) คู่มือการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาระดับอุดมศึกษา พ.ศ.2557 (สำนักมาตรฐานและคุณภาพอุดมศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2557) คู่มือการประเมินคุณภาพภายนอกรอบสาม ระดับอุดมศึกษา ฉบับสถานศึกษา พ.ศ.2554 (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน), 2557) และสอดคล้องกับโมเดลของนีฟ (Neave's model) โมเดลความเป็นสากลสมบูรณ์แบบ (CIGE Model for Comprehensive Internationalization) (Center for Internationalization and Global Engagement, 2014)) และโมเดลอินฟิวชั่น (The infusion model) (Skidmore, Marston & Olson, 2005) เอกสารและงานวิจัยของต่างประเทศ แบรินเดนเบอร์กและเฟอเดอร์เคิล (Brandenburg & Federkeil, 2007) สเกิดมอร์, มาร์สตัน และ ออลสัน (Skidmore, Marston & Olson, 2005) แทมมาโร (Tammaro, 2011) ทั้งนี้โดยปรับประยุกต์ให้เหมาะสมกับบริบทของประเทศไทย

ข้อเสนอแนะ

ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้และข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ ยุทธศาสตร์ที่นำเสนอสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางแก่สถาบันการศึกษาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ระดับบัณฑิตศึกษา ดังนี้

1.1 ผู้บริหารทั้งในระดับกำหนดนโยบาย และการวางแผน นำไปใช้ในการกำหนดนโยบาย ยุทธศาสตร์ และแผนงานที่เกี่ยวข้องเพื่อนำไปสู่การพัฒนาการศึกษาและสถาบันการศึกษาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์และมหาวิทยาลัยโดยรวมสู่ความเป็นสากลและสร้างรายได้เปรียบในการแข่งขัน

1.2 คณะกรรมการบริหารหลักสูตรนำไปใช้ในการดำเนินนโยบาย ยุทธศาสตร์และแผนงานที่เกี่ยวข้องเพื่อนำไปสู่ความเป็นสากล ในการบริหารจัดการการจัดการศึกษา การวิจัย การบริการทางวิชาการแก่สังคม รวมทั้งนำไปใช้ในการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและสิ่งคุกคามเพื่อนำไปสู่การกำหนดทิศทางการพัฒนาให้สอดคล้องกับตัวบ่งชี้ความเป็นสากล

1.3 ในการนำยุทธศาสตร์ไปใช้ สถาบันสามารถพิจารณาเลือกใช้ได้ตามความเหมาะสมกับบริบทของสถาบัน จุดแข็งและจุดอ่อน และจุดเน้นของสถาบัน โดยอาจเริ่มต้นตามแนวคิดในกรณีศึกษาจากกรอบหรือขอบเขตที่สนใจและพัฒนาตามลำดับ

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป เนื่องจากงานวิจัยนี้มุ่งศึกษาในภาพกว้างเพื่อให้เห็นสภาพการดำเนินงาน การพัฒนาความเป็นสากลของสถาบันการศึกษาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ ระดับบัณฑิตศึกษาใน บริบทของประเทศไทย จึงมีข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

2.1 ควรมีการวิจัยเจาะลึกสถาบันการศึกษาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์เป็นราย สถาบันและศึกษาปัญหา อุปสรรคในการดำเนินงาน

2.2 ควรวิจัยและพัฒนารูปแบบความร่วมมือในการพัฒนาความเป็นสากลของการศึกษาวิชา บรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ในประเทศไทยและในกลุ่มประชาคมอาเซียน

บรรณานุกรม

กระทรวงศึกษาธิการ. (2550, 11 พฤษภาคม). ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง แนวทางความตกลงร่วมมือทาง วิชาการระหว่างสถาบันอุดมศึกษาไทยกับสถาบันอุดมศึกษาต่างประเทศ พ.ศ. 2550.

ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 125 ตอนพิเศษ 57 ง หน้า 2-6.

ชุตินา สัจจามันท์, กาญจนา ใจกว้าง, และน้ำทิพย์ วิภาวิน. (2554). *การพัฒนาแบบการจัดการศึกษาสู่สากล ใน ระดับดุขภูิบัณฑิต แขนงวิชาสารสนเทศศาสตร์ สาขาวิชาศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.*

นนทบุรี: สาขาวิชาศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช (ทุนงบประมาณรายจ่ายเงินรายได้ ประจำปี 2553).

ชุตินา สัจจามันท์, กาญจนา ใจกว้าง, และ สมสรวง พฤติกุล. (2551). *ความต้องการ ศักยภาพ และรูปแบบการจัด การศึกษาระดับดุขภูิบัณฑิต มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.* นนทบุรี: สาขาวิชาศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. (ทุนอุดหนุนจากงบประมาณเงินรายได้มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ประจำปี 2550).

พรทิพย์ กาญจนนิยต. (2547). *ความเป็นสากลของอุดมศึกษา: ต้องดีค่าที่ฐานราก.* สืบค้นจาก www.fulbrightthai.org/data/articles/inter.doc

ศูนย์ยุโรป Watch. (2555). *การปรับกระบวนการการศึกษายุโรป ตาม Bologna Process .* สืบค้นจาก <http://www.europetouch.in.th/FileArticle/File/A130705142806.pdf>

สมคะเน คำจุน. (2543). *การศึกษาความเป็นสากลของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. ดุขภูินิพนธ์ การศึกษาดุขภูิบัณฑิต สาขาการอุดมศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.*

สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. (2550). *กรอบแผนอุดมศึกษาระยะยาว 15 ปี ฉบับที่ 2 (พ.ศ.2551-2565).* กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา.

สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. (2556). *ข้อกำหนดการนำเสนอโครงการแนวปฏิบัติที่ดี (Best Practice) ในการ พัฒนาความเป็นนานาชาติของสถาบันอุดมศึกษาในสังกัดและในกำกับของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา ประจำปี 2556.* สืบค้นค้นจาก <http://inter.mua.go.th/main2/article.php?id=322>

- สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. (2556). *แผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษา ฉบับที่ 11*. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา.
- สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. สำนักมาตรฐานและคุณภาพอุดมศึกษา. (2557). *คู่มือการประกันคุณภาพ การศึกษาภายในระดับอุดมศึกษา ฉบับปีการศึกษา 2557*. กรุงเทพมหานคร: สำนักมาตรฐานและคุณภาพ อุดมศึกษา.
- สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน). (2557). *ตัวบ่งชี้และเกณฑ์การประเมิน คุณภาพการศึกษาภายนอก รอบสี่ ระดับอุดมศึกษา*. สืบค้นจาก <http://www.onesqa.or.th/th/index.php>
- ทริญ ประสารการ. (2552). *การพัฒนาตัวบ่งชี้และยุทธศาสตร์ความเป็นสากลของมหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต*. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษาดุสิตบัณฑิต สาขาภาวะผู้นำทางการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- Abdullahi, I. & Kaijberg, L. (2004). A study of international issues in library and information science education: Survey of LIS schools in Europe, the USA and Canada. *Library World*, 105(9), 345-356.
- Abdullahi, I., Kaijberg, L. & Virkus, S. (2007). Internationalization of LIS education in Europe and North America. *New Library World*, 108(1/2), 7-24. Retrieved from <http://www.emeraldinsight.com/journals.htm?articleid=1585503>
- Allen, C. (2008). *Internationalization indicators in comprehensive university*. Retrieved from <http://nasulge.org/NetCommunity/Document.Doc?id=1086>
- Bartell, M. (2003). Internationalization of universities: A university culture-based framework. *Higher Education*, 45(1), 43 – 70.
- Bhattacharyya, S. (2014). Internationalization of LIS education in India: ICT-based collaborative approach. In Chakraborty, S. & Kumar Das, A. ,eds., *Collaboration in international and comparative librarianship* (pp. 297-306). Hershey, PA.: IGI Global.
- Brandenburg, U. et al. (2009). How to measure the internationality and internationalization of higher education institutions: indicators and key figures. In Hans de Wit (Ed.), *Measuring success in the internationalisation of higher education* (pp. 65-76). Amsterdam: European Association for International Education (EAIE).
- Brandenburg, U. & Federkeil, G. (2007). *How to measure internationality and internationalization of higher education institutions indicators and key figures*. Gütersloh: Centre for Higher Education Development.
- Center for Internationalization and Global Engagement (2014). *CIGE model for comprehensive Internationalization*. Retrieved from <http://www.acenet.edu/news-room/Pages/CIGE-Model-for-Comprehensive-Internationalization.aspx>

- Chan, W. E. Y. (2004). International cooperation in higher education: Theory and practice. *Journal of Studies in International Education*, 8(1), 32-55.
- Denmark. Royal School of Library and Information Science. (2012). *Strategy for internationalization at the Royal School of Library and Information Science*. Retrieved from http://www.iva.dk/media/323698/strategy_for_internationalization.pdf
- De Wit, H. (1995). *Strategies for internationalization of higher education: a comparative study of Australia, Canada, Europe, and the United States*. Amsterdam: European Association for International Education.
- De Wit, H. (2011). *Trends, issues and challenges in internationalisation of higher education*. Amsterdam: Centre for Applied Research on Economics & Management, School of Economics and Management of the Hogeschool van Amsterdam.
- Isupa, F.E. (2010). *Assessing the effectiveness of the internationalization process in higher education institutions: A case study of Florida International University*. Retrieved from <http://digitalcommons.fiu.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1376&context=etd>
- Kajberg, L. (2002). Cross-country partnerships in European library and information science: education at the crossroads. *Library Review*, 51(3/4), 164-170
- Kajberg, L. (2003). A survey of internationalisation activities in European library and information science schools. *Journal of Studies in International Education*, 8(4), 352-376.
- Knight, L. (2003). Updating the definition of internationalization. *International Higher Education*, 33, 2-3. Retrieved from <http://ejournals.bc.edu/ojs/index.php/ihe/article/viewFile/7391/6588>
- Knight, L. (2004). Internationalization remodeled: Definitions, approaches and rationales. *Journal of Studies in International Education*, 8(1), 5-31. Retrieved from <http://jsi.sagepub.com/content/8/1/5>
- Knight, L. & De Wit, H. (1995). Strategies for internationalisation of higher education: Historical and conceptual perspectives. In De Wit, H. (ed.) *Strategies for internationalisation of higher education: a comparative study of Australia, Canada, Europe and the United States of America* (pp. 5-32). Amsterdam: European Association for International Education (EAIE) in cooperation with the Programme on Institutional Management in Higher Education (IMHE) of the Organisation for Economic Cooperation and Development (OECD) and the Association of International Education Administrators (AIEA), Retrieved from www.uni-kassel.de/wz1/mahe/course/module6_3/10_knight95.pdf

- Mansor, Y. & Ismail, N. (2009). Internationalization of LIS program through strategic partnership. In *Asia-Pacific Conference on Library & Information Science Education & Practice*, (A-LIEP 2009), 6-8 March 2009, Tsukuba, Japan. *Neave's Model*. Retrieved from http://www.isep.org/Downloads/Conferences/2006-Handouts/Internationalizing_Campuse-History.pdf
- Shuva, N. Z. (2010). Internationalization of library and information science curriculum: Case study of Bangladesh. In *EUCLID conferences, cooperation and collaboration in teaching and research: Trends in library and information studies education*. Retrieved from <http://Euclid-lis.edu/conferences/index.pht/IFLA2010/IFLA2010/paper.viewPaper/14>
- Skidmore, D.; Marston, J & Olson, G. (2005). An infusion approach to internationalization: Drake University as a case study. *Frontiers: The Interdisciplinary Journal of Study Abroad*, 11, 187–204.
- Tammaro, A. M. (2001). *Towards internationalization of LIS schools: An introduction*. Parma, Italy: Casalini Digital.
- Tammaro, A. M. (2006). Internationalisation and cooperation: Lesson learned. *Joint master course in Information studies by distance, EADTU*. Tallinn, November 23-24, 2006. Retrieved from <http://dspace-unipr.cilea.it/bitstream/1889/685/1/Internationalisation%20cooperation%20Tamaro%202006.doc>
- Tammaro, A. M. (2011). *Towards internationalization of library and information science education: Bologna process as a lever of quality in Italy*. Doctoral thesis, University of Northumbria at New Castle.
- Wende, M. Van der. (1998). *Internationalizing the curriculum in Dutch higher education: An international comparative perspective*. Doctoral dissertation, Utrecht University.
- Virkus, S. (2007). *Collaboration in LIS education in Europe: Challenges and opportunities*. 73rd IFLA General Conference and Council. Durban Retrieved from <http://ifla.queenslibrary.org/IV/ifla73/paper/134-Virkus-en.pdf>.
- Virkus, S. & Harbo, O. (2002). The Internationalisation of Baltic library and information science education with emphasis on the cooperation with Nordic partners. *Education for Information*, 20(3/4), 217-2325.
- Virkus, S. & Tammaro, A. M. (2005). *Models of academic cooperation in European LIS education*. Retrieved from www.eadtu.nl/proceedings/2005/papers/EADTU